

# SLOVENSKI NAROD.

Izbija vsak dan sivečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je na Kongresnem trgu št. 12.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

## Rumunsko gibanje na Ogerskem.

V Ljubljani, 11. avgusta.

Ko sta svoječasnó Beust in Deak dogovorila se končno o še sedaj veljavnem državno-pravnem razmerju mej obema državama polovicama, svetoval je Beust z nekim, za diplomata Metternichove šole prekarakterističnim cinizmom madjarskemu prvoborilcu, naj se ozre v Avstrijo in naj skrbi za to, da bodo Madjari vzdržali druge na Ogerskem živeče narode tako na vrhvi, kakor Nemci cislitvanske Slované.

Madjari ravnali so se dosledno in točno po tem nasvetu, kar pa jim je nedostajalo politične finosti, nadomestili so z azijsko brezozirnostjo in dosežali s tem vsaj nekaj časa najlepše uspehe. Navzlic temu, da Madjari niso niti po številu, niti po kulturi, niti ne po gospodarski sili prvi narod na Ogerskem, zagotovili so vendar svojemu narodu in svojemu jeziku prvenstvo v državi. Dosegli so to le po neprimernem in nemoralnem načinu, tem potem namreč, da so siloma odvzeli drugim narodom vsakršne politične pravice, da so jih čim bolj ovirali v napredovanju in izobraževanju, da so inorodne otroke materam jemali in jih sistematično izročali trdim Madjarom v vzgojo, da so nemadjarke šole odstranili ter zaklade, nabrane mej narodom v prosvetne namene, konfiskovali ter zase porabljali. S takimi in enakimi sredstvi, mej katerimi je še ome-niti upravnega aparata in specifično madjarskih orožnikov-pandurjev, krotili so Madjari sodržavljane svoje nekaj let in jih krote še danes.

„Svaka sila do vremena“, velevala stara pri-slovica, katere naj bi se tudi naši državniki češče spominjali, če jim je slava in moč celokupne dr-žave res tako pri srci kakor trde. „Svaka sila do vremena“ — pokazalo se je sosebno dobro v de-želah, spadajočih pod krono av. Štefana, kjer se je začelo zadnji čas silno gibanje zoper madjarski terorizem.

Težko je reči, kateri na Ogerskem bivajočih narodov je najbolj tlačen in v največji nevarnosti za svojo eksistenco. Ni še dolgo tega, kar se je

Srbom in Slovakom, Rumunom, Rusom, Hrvatom, Slovincem in Nemcem jednako slabo godilo. A Nemci in deloma Srbi imeli so močno zaslonbo od zunaj in po dolgem, srditem boji udala se je madjarska vlada vsaj nekoliko in dovolila vsaj nekatere, čeprav dosti neznatne koncesije Srbom in Sasom ter jih tako priklopila ob svoj triumfatorski voz. Drugi narodi pa so bili prepuščeni svoji usodi. Visoko nadarjeni, marljivi in delavni Slovaki, inteligentni Švabi, Rusi in Hr-vati so od boja tako onemogli, da so se udali. Ne tako pa Ru-muni. Po številu močni, bivajoč kom-paktno na rodovitnih tleh in imajoč v sorodnem kraljestvu močno kulturno zavetišče in moralno za-slonbo, niso odnehali nikdar ni za dlako in prav zadnji čas so znova poprijeli bojno koplje, da si pribore tiste pravice, katere jim jamči narodnostni zakon ogerski.

Rumuni nimajo niti narodnih šol, niti je njihov jezik jednako-praven v javnem življenju. Volilsko pravo omejeno je zanje tako, da jim je skoro ne-mogoče spraviti v parlament večje število svojih poslancev. Morda se bo to komu čudno videlo, a vendar je tako. Volilski zakon, veljaven za Madjare, ni veljaven za druge narode, zlasti ne za Slované in Rumune, kateri morajo svoje volilsko pravo iz-vrševati še po starem, pred 1. 1867 veljavnem za-konu. Navzlic strahovitemu pritisku Madjarov zma-gali so prejšnja leta rumunski kandidati v neka-terih okrajih, a Budimpeštanski šovinisti razveljavili so kar na kratko vsako takšno volitev. General Doda voljen je bil trikrat zapored poslancem, a trikrat zapored razveljavili so volitev njegovo, tako da imajo sedaj nemadjarški narodi ogerski samo jednega jedinega zagovornika in branitelja njih na-rodnih tirjatev in še ta poštenjak je — Madjar!

Nečuvno nasilstvo Madjarov prisililo je končno zdvajajoče Rumune, da so storili zadnji korak; ukrenili so naznaniti samemu vladarju pritožbe svoje in ga prositi pomoči. Tudi ta korak se jim ni ob-nesel! Izdelali so posebno spomenico in jo po na-lašč v to sestavljeni deputaciji dali odnesti na Dunaj. Deputacija ta ni mogla stopiti pred cesarja, spome-nico pa, izročeno v kabinetni pisarni, dobili so vo-

ditelji neodpečaten nazaj. Ustavni kralj ni mogel ravnati drugače, madjarska vlada pa bi bila morala drugače ravnati, morala bi bila preiskati uzroke pritožbi in odpomoči, a ona tega ni storila, ker bi inace lastno svojo golost, vsa svoja nasilstva in ne-brojno vrsto svojih nezakonitostij morala priznati pred vsem svetom. Zato pa je začela brezozirno in neusmiljeno preganjati vse Rumune, ki se zavedajo svoje narodnosti, hoteč siloma udušiti na pravni podlogi zasnovano, eminentno etično gibanje Ru-munov.

Posrečila se ta nekana ne bo. Kako zlobni pa so Madjari in kako podlih sredstev se poslužujejo, ilustruje naj dogodka zadnjih dnij. V Deesu pribili so nepoznani ljudje črne lepake, na katerih je bilo z rudečimi črkami tiskano: „Vzbudite se Rumuni! Užgite mesto in pripravite orožja da pobijete Mad-jare!“ — Da so ta manever izmislili narodni na-sprotniki Rumunov, dá se kar otipati. Madjarski agentje hoteli so zvabiti rumunske rodoljube s pravne poti, da bi tako mogli uničiti korenito à la Stam-bulov vso rumunsko agitacijo, a izpodletelo jim je. Rumuni poznajo dobro kritično svoje stanje, znano jim je, kaj jih čaka, če bi le za dlako stopili raz pravo pot in ker imajo trezne in razsodne voditelje ter jasen program, ni se bati, da bi podlegli.

Navzlic temu, da rumunski odposlanci niso na Dunaji ničesar odpravili, navzlic temu, da na-penja madjarska vlada vse svoje moči, kako bi ugnala Rumune in udušila njih napor, navzlic temu rase rumunsko gibanje od dne do dne tako zelo, da prešinja mogočnike v Budimpešti s strahom, zlasti zato, ker so jeli Rumuni pred izobraženim svetom kazati na madjarske svojevoljnosti in na obupno svoje stanje. Razun avstrijskih nemško-liberalnih in nekaterih prusko-židovskih listev izrekli so se vsi evropski časopisi in mnoge odlične korporacije zoper madjarsko nasilstvo in je obsojali kar naj-ostreje. Simpatije civilizovanih narodov spremljajo Rumune v njih borbi za narodni obstanek: to je v sedanjih kritičnih časih važen faktor in trdna za-slonba. „Elle vient à pas lents, la justice — Mais-elle vient!“

## LISTEK.

### Mittheilungen des Musealvereines für Krain.

(Fünfter Jahrgang. Erste Abtheilung: Historischer Theil. — Zweite Abtheilung: Naturkundlicher Theil. Laibach 1892. Strani XVI. + 117 + 177. — Izvestja muzejskega društva za Kranjsko. Drugi letnik. V Ljubljani 1892. Strani 160.)

Navedene publikacije muzejskega društva kranj-skega bile so primerno naznanjene od premnogih domačih časopisov, brž ko so izšle; tu in tam bila je na kratko označena tudi njih vsebina in spreml-jena z nekaterimi opombami. Slovensko občinstvo je torej o njih dovoljno obveščeno. Na tem mestu naj podamo, dasi malo kasno, nekaj opazk, o ka-terih menimo, da utegnejo zanimati tudi širše kroge, in naposled nekaj pripomenj na adreso muzejskega društva samega.

Izmej dveh zvezkov nemške vsebine ustreza lajiku gotovo mnogo bolje prvi historijski del, kateri obseza razen društvenih oznanil zgolj razprave obče zanimivega značaja, za katerih razumevanje ne treba posebne strokovne vednosti. Izjemo dela le „nameček“ (Anhang), v katerem objavlja g. prof. Šorn „Glossarienfragmente des städtischen Archivs

zu Laibach;“ le-ti pa so strokovne vrednosti. Isto velja o razpravah drugega zvezka (Mycologia Car-niolica. Ein Beitrag zur Pilzkunde des Alpenlandes. Von W. Voss. — Das Klima von Krain. Von Prof. Ferdinand Seidl. Fortsetzung.), kateri bodele gotovo v slast šli čitajočim strokovnjakom; saj nam že imeni obeh pisateljev jamčiti o temeljitosti njihju člankov. Gosp. prof. Seidlu, ki bode te klimatolo-gijske študije še nadaljeval, bi samo to želeli, da bi končno dospel po svojih študijah do istega pro-roškega izreka, kakor Preširen: „Vremena bodo Kranjcam se zjasnile.“

O razpravah prvega zvezka (Krain und das Küstenland zu Beginn des österreichischen Erbfolge-krieges. Von Julius Wallner. — Der Grabstein der Herzogin Viridis in Sittich. Von K. Črnologar. — Zur Schifffahrt auf der Laibach. Von Simon Rutar. — Wirtschaftliche Verhältnisse und Hausordnung der Karthause Freudenthal im Jahre 1659 von Ju-lius Wallner in pa že navedeni „Anhang“) nočemo obširneje govoriti in to iz več vzrokov. Prvič so te razprave bile deloma čitane na mnogobrojno obisko-vanih zborih v Rudolfinumu ter bile potem ocenjene v časopisih; drugič pa si jih ne usmeljujemo kri-tiški preso-jati, ker nismo strokovnjaki, a da bi samo njih vsebino, četudi na kratko premlevali, čemu? Naj jih občinstvo čita samo cele.

Samo o Rutarjevi razpravi „Zur Schifffahrt auf der Laibach“ nekaj skromnih pripomenj. „Plovitev po Ljubljani ali, kakor smo slišali na barju go-voriti, Ljubljansčici utegne občinstvo zanimati tem bolj, ker je v najnovejšem času zadobila dejansko veljavo ter zopet stopila na dnevni red. Ako se namreč ne skesa podjeten Vrhničan, dobomo skoraj na Ljubljano parnik z Vrbskega jezera, torej od ondot, kamor smo mi po Rutarjevem poročilu prodali svoj prvi c. kr. privilegovani parnik; prim. na mestu rečenem str. 75.

Za Puttickovo trditev, katero tudi Rutar pod-kreplja, da namreč Ljubljana dandanes ne teče po prvotni, naravni strugi, ampak po umetni od Rim-ljanov uravnani, ogreli smo se kot lajiki tem rajše, ker smo se na svoje oči prepričali, kako brezkončno so vijejo druge barjanske vode. Kdor hoče očitid-nega dokaza za to, da je Ljubljana tok prilično raven, ta naj napravi krasni, sedaj tudi z rdečimi belegi zaznamenovani sprehod mimo Malitove vile čez Golovec v Orle. Na vrhuncu pred Rudnikom, ki je menda najvišji na omenjeni progi, odpira se nam krasen razgled po barju, in prav na tem mestu kaže nam Ljubljana struga, kolikor oko sega v daljavo, skoro premo črto.

(Dalje prib.)



# Politični razgled.

## Notranje dežele.

V Ljubljani, 11. avgusta.

### Razni glasi o Pražakovem odstopu.

Ministra Pražakova odstop komentira se raznovrstno, v enem pa so vsi listi složni, v tem namreč, da je Pražakov odstop levičarskim težujam v veliko korist. — „Politika“ pravi, da se vlada moti, če misli porabiti imenovanje novega ministra-rojaka češkega kot kompenzacijski objekt in izjavlja, da ne marajo punktacij Staročehi niti pod pogojem, da se zopet pokliče kakov češki minister v kabinet. — „Hlas Naroda“ obžaluje, da je odstopil Pražak, ker je mnogo storil za češki narod, zlasti kot vodja pravosodnemu ministerstvu ter vedno skušal uveljaviti princip narodne enakopravnosti. List dolži Mladočeha, da so s svojo politiko zakrivali končni poraz Pražakov. — „Czas“, ugleden poljski list, tirja, naj grof Taaffe čim prej poišče Pražaku naslednika, ker bi sicer avtonomistična frakcija bila v ministerstvu nezmogla na eventuelni odpor. — Levičarski listi so seveda kanibalistično veseli, da gre Pražak. „Neue Fr. Presse“ trdi, da je bil Pražakov odstop jedna tistih tirjatev, katere so stavili levičarji pri pogajanju z grofom Taaffeom pred glasovanjem o valutnih predlogih. — „Presse“ in „Fremdenblatt“ pravita, da je Pražak odstopil, ker ga je k temu prisilila politika čeških poslancev in sodita, da sedaj gotovo ne dobi naslednika. — „Deutsche Ztg.“ misli, da ni važno, če gre Pražak, važno je le, ali dobi naslednika ali ne. „Wiener Tagblatt“ je radosti izven sebe, češ, najhujši nasprotnik Nemcev stopil je s političnega torišča; Čehi niso v nikaki zvezi več z vlado. „Wiener Allg. Ztg.“ je radovedna, kaj poreče Hohenwartov klub; mi tudi.

### Katoliški shod v Lincu.

V ponedeljek zvečer vršilo se je v Lincu konstitujoče zborovanje za tretji avstrijski katoliški shod. Navzočnih je bilo do 2000 udeležencev. Predsednikom voljen je bil grof Sylva-Tarouca; drugim podpredsednikom kanonik Klun. Razen mnogih aristokratov, škofov in duhovnikov došlo je posebnoma lepo število ogerskih duhovnikov. Od protisemitskih poslancev došel je samo knez Liechtenstein, dočim sta Lueger in Gessmann pozdravila shod le telegrafično. Najprej zborovala je katoliška šolska družba, katere načelnik dr. Schwarz je naglašal, da je imelo društvo v preteklem letu nad 20.000 članov, kar je v prvi vrsti zakrivila sedanja „zani-karna“ šola. Govornik je tožil, da je krščanska kultura avstrijskih narodov v veliki nevarnosti, ker je šola „brezverska“ in ker „infarni“ časopisi podkopavajo veljavo duhovščine. Končno pozval je ta govornik avstrijske katolike, naj opuste „pogansko“ bojevanje za narodnost in naj se rajše lotijo boja zoper sedanjo šolo. Govorili so potem še nekateri drugi člani, priporočajoč ustanovitve od Schwarza nasvetovanih učiteljskih semenšč. Katoliška šolska družba imela je minulo leto 122.465 gld. dohodkov in 118.380 gld. stroškov. — Za katoliški shod oglasilo se je 1300 udeležnikov. Grof Sylva-Tarouca pozdravil je zborovalce in za njim še drugi prvoborilci samokatoliške stranke. Državni poslanec baron Dipauli govoril je „o važnosti vere kot temelj države in ljudskega blagostanja“. Shod je po tem predavanju ukrenil izreči svojo udanost cesarju in papežu. Državni poslanec baron Morsey predaval je o „razmerji mej države in cerkvi“. V sekcijah poročali so dr. Schindler o nedeljskem miru, jezuit Kolb o delavskem vprašanju, dr. Fuchs o ljudskem šolstvu. Zajedno vršil se je občni zbor društva za ustanovitev katoliškega shoda. Na drugem slavnostnem shodu govoril je najprej Sarajevski kanonik dr. Jeglič o katoliških razmerah v Bosni, potem pa je princ Alojzij Liechtenstein, navdušeno pozdravljen, govoril o razmerji mej krščanskimi socialisti in konservativci, češ, da je to jedna armada, ki se bo v kritičnem trenutku združila pod jednim vodstvom, ter razpravjal o obrtniških rečeh. — O konfesionalni šoli govorila sta princ Schwarzenberg in duhovnik Stöber v znanem zmislu.

### Tendenčne pravde.

Dne 6. t. m. vršila se je pred okrajnim sodiščem Zagrebškim zanimiva kazenska obravnava. Zatožena sta bila bivša občinska svetnika Zagrebška, ugledna meščana Hagenauer in Lux prestopka golufije, storjenega s tem, da sta hotela „izvabiti“ izjavo gledé sedaj vršedih se obč. volitev. Sodnik obsodil je Luxa na osem dni, Hagenauerja pa na dvanaest dni zapora. Ta obsodba, katere tendenco je moči otipati, vzbudila je silno senzacijo. Oba obsojenca bila sta kandidata za sedanje volitve, a izgubita vsled obsodbe aktivno in pasivno volilsko pravo. V ponedeljek vršila se bode jednaka pravda zoper bivšega župana dr. Amruša in bivšega občinskega svetnika Sterna. To so „sredstva“, s katerimi misli „zmagati“ madjarska stranka!

### Avstro-Ogerska in Vatikan.

Te dni priobčilo je glasilo ministerstva unanjih rečij članek o neprijaznem razmerju, ki je nastalo mej Avstro-Ogersko in Vatikanom. Na ta članek odgovorili so oficijozni listi papeževe politike uprav srđito, a oficijozna „Montags Revue“ vrnila jim je šilo za ognilo. Govoreč o papeževem prizadevanju,

pridobiti republiko katoliške monarhiste, čudi se list, da je papež to storil, ker tehtnega povoda za to nikakor ni bilo. Ali je republika — vprašuje oficijozni list — naklonjena papežu, francoski duhovščini in katoliški stranki na Francoskem? Gotovo ne! Republika odpravila je ves duhovaki upliv na šolo, v večji meri, nego katera koli druga država; v republičanskih šolah ni smeti učiti katoliškega veronauka; razpela ni smeti obesiti v šolsko sobo; kakor vsak drugi državljani zadostiti mora tudi duhovnik vojaški dolžnosti; škofje občejejo le sila težko s sv. očetom; vsak upor uduši se takoj, uporniki se strogo kaznujejo, skratka, razmerje mej republiko in katoliško cerkvijo je uprav sovražniško. Katoliški politiki opravičujejo to, češ, da mora cerkev priznati zgodovinske dogodke, a zakaj jih ne pripozna v Italiji, zakaj se jim tam upira? — Oficijozni list dokazuje na to, da je Vatikanski politiki kašipot zgol sovražstvo proti trojni zvezi in da je to uzrok najnovejšemu nasprotstvu, če ne sovražstvu zoper našo monarhijo. — To je gotovo rezek odgovor, a kar je najbolj čudno, je to, da avstrijski klerikalci odobravajo trojno zvezo čeprav je papež zoper njo.

### Vnanje države.

#### Regentje in radikalci srbski.

Priznana glasilo Rističev, „Srbska Zastava“, priobčila je predvčeršnjim srđit članek pod zaglavjem „Radikalne varalice“. Govoreč o gospodarski politiki radikalne stranke, pravi list: Radikalci niso za narod ničesar storili, samo sebi so dobre službe izbrali in svoje žepe do vrha napolnili. Gaslo jim je: Ropaj, kar največ moreš. Odgnali so tujce od železnic, od tabačne in solne uprave, a narod nima od tega nikake koristi, samo radikalni vodje mogli so dobro pleniti. Vzlic temu, da so davki dosti večji nego prej, so državne blaginje prazne, deficit pa narašča od leta do leta in bode letos znašal 7 milijonov dinarjev.

#### Francoski anarhisti.

Pariški „Figaro“ javlja, da so imeli anarhisti te dni velik shod v Saint-Quen-u, na katerem so baje sklenili, zaustaviti za nekaj časa delovanje z dinamitnimi bombami, a le zato, da bi policija in meščanstvo mislilo, da so vsi anarhisti pod ključem in postalo bolj brezskrbno. Potem bi bilo napraviti velikansk atentat, kateri bi bourgeoisijo tako ugnal v kozji rog, da bi se udala anarhističnim tirjativam. Imenovani list konstatuje tudi, da se množi število anarhistov uprav rapidno; zlasti navdušene so baje ženske in to ženske boljših stanov, ki so tudi dosti energičnejše od moških anarhistov.

#### Angleški parlament.

Adresna debata priklopela je predvčeršnjim do vrhunca. Gladstone govoril je sam in uprav uničil dosedanje vladno politiko. Očital je ministerstvu, da se še ni odpovedalo, čeprav pozna izid zadnjih volitev, a glede home-rule je rekel, da je to prastar dolg, katerega plačati je častna reč in nujna dolžnost Anglije. — Vlado je zagovarjal Balfour, da se zato ni odpovedala, ker še ni dognano, ima li Gladstone res večino ali ne. Vlada je ponosna na uspehe svoje irske politike, a nikakor ne zavida liberalce, ker je situacija v liberalnem taboru prenezaneshljiva.

## Dopisi.

**Iz Idrije, 10. avgusta.** [Izv. dop.] (V obrambo!) „Slovenec“ prinesel je v št. 179 notico o pripravljalnem katoliškem shodu v Idriji, h kateremu se je baje „pritepla tudi 50 do 60 oseb broječa drubal, obstoječa večinoma iz nezrelih pobalinov“. Da se izve istina in razvidi nesramnost „Slovenčevega“, v Idriji korenito propalega poročevalca, navedemo kratko in stvarno uzrok škandala.

Za kulisami agitoval je „osnovalni odbor“ že dlje časa za omenjeni shod in zadnji trenutek povabil tudi meščane. Udeležilo se jih je veliko število, mej temi večina naprednih narodnjakov, ne pa 50—60, kakor piše „Slov.“ Naši so se udeležili shoda zato, ker so hoteli zvedeti namen katoliškega shoda in izraziti svoje mnenje njemu nasproti, kajti slišita naj se oba glasova.

Izvolivši vrlega preč. gosp. dekana predsednikom z velikim oduševljenjem, naznanil je poslednji, da sta prišla govoriti za katoliški shod dr. Šušteršič in dr. Gregorič, ter dal je besedo zadnjemu. Ta je pripovedoval, kako grozno je vera v nevarnosti, ker — se godé umori in zakonska nezvestoba; kako je šola brezverska, ker so na Dunaji zmešani v šoli katoliki z židi in luterani itd. Ni čudo torej, da poslušalci se niso mogli zadovoljiti s tako piškavimi dokazi. Vender do tu je bilo še vse mirno. Ko je pa nastopil nasprotni govornik in so ga prisotni burno pozdravili; ko mu dlje časa niso hoteli dati besede; ko so mu nekateri „odborniki“ s pretenjem hoteli prekiniti govorjenje o „Slovencu“; ko so zagнали grozen hrup, kadar je prišel do agrarnega in

delavkega vprašanja; ko je moral radi tega končati svoj govor: — nastala je mej poslušalci grozna razarjenost, katero so povečali sosebno bogoslovci, koji so nadomestovali po vseh kotih žandarje in hoteli mašiti ljudem usta. — Vender tudi sedaj se je pomirilo občinstvo kmalu, dokler ni začel neki duhovnik pitati poslušalce z „Lausbuben“, drugi z „govedine“, tretji z „gobci“, četrti s „sm.....“. Pri teh besedah je pa nastal grozovit krik in vik, kar je povse umevno. Kakor iz jednega grla so kričali vsi: „Besede nazaj! Zadoščenje! Ven z agitatorji! Živio dekan! Živela naša duhovnika!“ Ker se ni hotelo preklicati besed, trajal je hrup dalje, zato je moral č. g. dekan, ne pa župan Didič, zaključiti zborovanje.

Iz tega se vidi, da so „klerikalci“ sami krivi škandala, kateri je nastal zaradi njihovih nesramnih besed, ne pa „v dogovorjenem trenutku“. Da so naredili tak sijajen „fiasco“, pripišejo naj sami sebi. Mi pa moramo odločno protestovati proti ostudni „Slovenčevi“ pisavi, katera je možna pač v njegovih predalih. Mej nami ni bilo nikakih „nezrelih pobalinov“, nikake „druhali“; tako bi se moglo prej nazivati njihove prišaste, mej katerimi so bile skoro same babe, ki so imele toliko pojma o zboru, kakor tele o novih vratih. Da je to res žalilo „čut dobrega, poštenega in vrlega katoliškega prebivalstva Idrijskega“, vemo mi boljše, nego Ljubljanski misijonarji. Toda žalijo ga tisti, kateri polnijo pod krinko vere le svoje žepe; kateri kričé, da je vera v nevarnosti, a se niti ne odkrijejo ne, ko zvoni poludne, in sedé mej službo božjo v krčmi, — kar so v nedeljo vse sami pokazali. In taki nas hodijo v Idrijo učiti pobožnemu življenju!! Mi imamo tu vrlega dekana in kape-lana, katera globoko spoštujemo, kar so pokazali ravno v nedeljo naši navdušeni pozdravi. Razpor je zasejal tu šele g. beneficijant, s kojega odhodom upamo, da se tudi konča. Nadejamo se, da ta lekcija jim dokazuje dovolj, da se zavedni Idrijčanje ne dajo voditi za nos in slepiti s publimi frazami takih ljudi, katerim je toliko mari za našo sv. vero, kakor za lanski sneg. Sapienti sat!

**Iz Škofje Loke, 9. avgusta.** [Izv. dopis.] (Veselica,) ki jo je priredila preteklo nedeljo Škofjeloška narodna čitalnica v svojih prostorih, je pač jasno dokazala, da je sedanji odbor društveni kos — osobito v malih mestih jako težavni nalogi, narediti čitalnico in nje veselice središčem javnega društvenega življenja, zbirališčem vseh boljših krogov. Osobita hvala gre pa tu neumorno delujočemu predsedniku g. Bežanu, ki s čudovito vstrajnostjo dela na to, da pride čitalnica zopet do stare veljave, kar je iskreno želeli v interesu narodno-napredne organizacije. Program veselici bil je jako raznovrsten ter privabil polno občinstva od blizu in daleč. Petje — 2 možka zbora pa četverspev — pokazalo je dobro voljo in trud pevcev ter pevovodje g. Hafnerja in zares lep pevski material. Gotovo pa govorim marsikateremu Škofjeločanu iz srca, ako polagam odboru na srce, da poprime inicijativo za stalen pevski zbor, ki naj bi zmiraj temeljito petje gojil, ne pa samo za jedno veselico! Igri, ki sta se predstavljali in sicer „Kje je meja“ in „Nepopolna žena“ dosegli sta jako lep uspeh ter pokazali, da so Škofjeloški diletantje, sedanji namreč, vredni nasledniki pred nekoliko leti slovetih tukajšnjih diletantov. Pohvalno naj omenjam tukaj gospdč. Dolenčeve, Juvanove in Payrjeve, ki so zares izborno svoje naloge rešile, gospodu Zazuli, ki ima jako imenitno humoristično žilo, bi pa še prijateljski svetovali, da prihodnjič še več svojega humorja pokaže. Jako imenitno, skoraj dovršeno predstavljaj je g. Hočevan, ki je tudi kot slavni indijski fakir J-H-Abu-Džeham obilo pohvale žel s svojimi čarodejstvi! Čestitajoč odboru na uspehu veselice, izrekli bi slednjič še željo, da naj skuša g. predsednik tudi one kroge pridobiti, ki so pri zadnji veselici — menda slučajno — izostali. Le v slogi je moč!

**Iz Radovijskega okraja 7. avgusta.** [Izv. dop.] (Učiteljska konferencija.) Uradna učiteljska konferencija za ta okraj vršila se je letos v dan 3. avgusta v Begunjah. Zbrano učitelstvo sta posetila okrajni glavar vitez Kaltenegger in profesor Wallner, nadzornik nemške šole v Beli peči. Oba je c. kr. okr. šolski nadzornik gospod prof. Levec imenom vsega učitelstva najtopleje pozdravil.

Na to je poročal g. nadzornik o stanju ljudskega šolstva tega okraja.



Gg. poročevalci za podrobni učni načrt v realijah so svojo nalogo v občo zadovoljnost rešili. Istotako je veleznimivo govoril o pomenu in vrednosti pokončne pisave g. nadučitelj Jos. Žirovnik.

Pri posameznih volitvah so bili izvoljeni v stalni odbor gg. Marko Kovšca, H. Podkrajšek, F. Rus in J. Turk, a v knjižnični odsek H. Podkrajšek, načelnikom, J. Pianecki, knjižničarjem, K. Simon tajnikom, J. Azman in J. Turk odbornikoma.

Izmej posameznih predlogov gre omeniti onega, da je voliti odsek treh članov, ki bodo pregledovali na novo izišle za šolarske knjižnice namenjene spise ter za mladino primerne knjige objavljali v posebnem seznamu c. kr. okr. šolskemu svetu, kateri bode potem krajnim šolskim svetom kar je odobreno v nakup priporočal. V napominani odsek so voljeni gg.: J. Bregar, M. Kovšca, H. Podkrajšek. Zborovanje zaključil je predsednik s trikratnimi „Slava-klici“ na cesarja, čemur se je učiteljsvo navdušeno odzvalo ter zapelo cesarko pesem.

Skupnega obeda udeležilo se je vse učiteljsvo, ter se ob izvrstni postrežbi v gostoljubni hiši gospe M. Janše radovalo do poznega večera.

## Domače stvari.

— (Ferijalno društvo „Sava“.) Sinoči je bil prvi shod Ljubljanskega upravnega okrožja. Ljubljanski upravnik stud. iur. Vladimir Ravnihar je na podlagi poslovnikov otvoril zborovanje. Pozdravil je navzočne društvenike, zlasti pa v obilem številu došla odlične starešine. Obravnavale so se potem notranje reči Ljubljanskega upravnistva. Po oficijelnem delu je starešina g. drd. Kušar predsedoval „stolu“. Mej raznimi govori in napitnicami je popeval slavnoznani kvartet gg. Pavšek, Branke, Lilek, Dečman mile slovenske pesmi.

— (Bratje Ljubljanskega Sokola) se opozarjajo, da je danes in jutri glavna skušnja za proste vaje in za telovadbo na orodji in za korakanje ob 8. uri zvečer v telovadnici. Najse teh dveh skušenj in vaj udeleže gotovo vsi člani, ki bodo šli v Šoštanj.

— (Klub slovenskih biciklistov) nanašanja slavnemu občinstvu, da se bode III. društvena cestna dirka dne 21. t. m. na cestni progi Št. Vid-Ljubljana vršila. Natančneje vsopred naznanil se bode po plakatih in vabilih, katera se bodo posameznikom dostavila. Pri dirki in pri koncertu svirala bode c. kr. vojaška godba 17. pešpolka.

— (Železnica Ljubljana-Kamnik.) Piše nam prijatelj: Že večkrat sem se vozil po železnici Ljubljana-Kamnik, a nikdar še nisem opazil, da bi poleg nemškega napisa na vozev bilo natisnjeno tudi: Ljubljana-Kamnik. Ako torej pride tujec v ta kraj, gotovo mora misliti, da se vozi po železniški progi okoli Berolina, ne pa na povse slovenski zemlji. Ne povprašujem kdo je temu kriv, samo tega si želim, da slavno vodstvo v Beljaku dá pribiti na vozove tudi plošče, na katerih bo slovensko ime Ljubljana-Kamnik. Ta želja je upravičena, ker nikakor ne gre prezirati domačega jezika, ker nadalje ima ta proga od Slovencev največ dohodka in ker je naposled treba, da bode vsak, kdor je nevesč nemškemu jeziku, znal, v kateri vlak mu je ustopiti. Prepričan hočem biti, da bode slavno vodstvo tej želji ustreglo, ker bode to prometu, kakor tudi občinstvu v korist, stroški so pa le neznatni.

— (Razdelitev gasilnega doneska zavarovalnic.) Vsako leto razdeli deželni odbor 2% gasilni donesek, katerega plačujejo zavarovalnice, mej gasilna društva. Dasi je ta donesek neznačen, vender se pri tolikih zavarovalnicah nabere precejšnja svota, da je mogoče dati zdatnih podpor gasilnim društvom. Letošnje leto plačale so zavarovalnice 5768 gld. 87 kr. gasilnega doneska, obrestovanje prejšnjega kapitala pa znaša 397-37 kr. Ta denar se bode letos razdelil mej sledeča gasilna društva: Reka 30 gld., Staritrug pri Ložu 100 goldinarjev, Litija 100 gld., Bizovik 100 gld., Št. Vid (obč. Zatična) 80 gld., Dob 80 gld., Polhovgradec 80 gld., Dol (ustanovljeno) 200 gld., Dovje 100 gld., Radeče 80 gld., Št. Vid pri Vipavi 100 goldinarjev, Morovec (občina) 100 gld., Vič 100 gld., Toplice 60 gld., Planina 100 gld., Mokronog 100 gld., Dol. Logatec 100 gld., Vrhnika 50 gld., Dol. Šiška 150 gld., Studenec 100 gld., Postojina 200 gld., Vrd 30 gld., Št. Jernej 80 gld., Kranj 200 gld., Mengeš 100 gld., Zagorje na Notr. 200 gld., Bled 80 gld., Begunje (Gorenjsko) 100 gld., Višnja gora

100 gld., Ljubljana 300 gld., Borovnica 100 gld., Domžale 80 gld., Kamnik 200 gld., Vipava 120 gld., Svetli potok 50 gld., Trebnje 100 gld., Brdo-Lukovica 100 gld., Šmarje pri Ljubljani 100 gld., Kočevje 100 gld., Horjul 90 gld., Voglje (občina) 20 gld., Rakek pri Ribnici 60 gld., Poljane (občina) 80 gld., Sv. Jošt (občina) 50 gld., Škofjaloka 100 gld., Predoslje (občina) 50 gld., Tržič 100 gld., Gradac 80 gld., Dolenja vas pri Cirknici 100 gld., Črnomelj 80 gld., Vače pri Litiji 100 gld., Žir 50 gld., Novomesto 100 gld., Hrenovice (občina) 100 gld., Šmartno pri Litiji 100 gld., Kapljavas-Klanc Nasovče-Mlaka 200 gld., Št. Vid pri Ljubljani 150 gld., Zaveza, da izda vežbalni red in pouk 500 gld., Žužemberk 200 gld., Cerknica Grabovo 100 gld., Radovljica 100 gld., Čerklje (novo ustanovljeno) 200 gld. Razven teh podpor, določila se je še posebna svota, katera se bode razdelila mej poškodovane gasilce, in to v Rakitniku, Mokronogu in Cerknici. Razvidno je, da se ta 2% davek zelo koristno razdeljuje, ter na jedne strani ne obtežuje baš preveč zavarovancev, na drugej pa ž njim morejo dati precejšnje podpore gasilnim društvom.

p. —

— (Tedenski izkaz o zdravstvenem stanju mestne občine Ljubljanske) od 31. julija do 6. avgusta 1892. Novorojencev je bilo 24 (=40.7‰), umrlih 14 (=23.4‰); mej njimi za grižo (v bolnici) 1, za jetiko 2, za različnimi boleznimi 11. Mej umrliimi je bilo tujcev 4 (=28.5‰), iz zavodov 6 (=42.8‰). Za infekcijskimi boleznimi so oboleli za grižo (v bolnici) 1 in za oslovskim kašljem 2.

— (Včerašnji čebelni semenj na Igu) obnesel se je precej dobro. Pripeljali so 606 panjev čebel, ki sicer niso bili težki v blagu, a so bili letos izredno živalni. Večino tega blaga kupil je Ljubljanski trgovec in svečar g. Oroslov Doleuc, namreč 543 panjev po 2 gld. 50 kr. par. Ostalo blago prodalo se je posamično in se je dosegla cena do 3 gld. 50 kr. za par.

— (Občinske volitve.) V občini Lip-ljene v Ljubljanski okolici bil je voljen županom posestnik g. Janez Stare, občinskimi svetovalci pa posestniki gg. J. Stare, Fr. Pečnik in A. Šmuc. — V občini Božjakovo v Črnomalskem okraji bil je voljen županom g. Jožef Matjašič iz Radoviča, občinskimi svetovalci pa Marko Nemanč, Martin Slanc, Martin Vukšinič in Ivan Matkovič. — Pri občinskih volitvah Podkloštro na Koroškem pogodili sta se obe stranki tako, da so bili voljeni v občinski odbor tudi štirje Slovenci. — Pri občinskih volitvah v Ormoži zmagali so nemškutarji v vseh treh razredih. Slovenci udeležili so se samo volitve v tretjem razredu, a s svojimi kandidati ostali v manjšini.

— (Šolska poročila.) Štirirazredna dekliška ljudska šola v Kranji imela je koncem minulega šolskega leta 110 učenk, izmej katerih je 25 bilo odličnic. Poučevali so: g. Franja Jugovic, stalna učiteljica in voditeljica, 2 kateheta in 3 učiteljice. Zaradi neugodnega zdravstvenega stanja je pouk nekoliko trpel in je bila šola zaprta nekaj tednov v zimskem času. — Štirirazredna ljudska šola v Mokronogu imela je 281 učencev (154 dečkov in 127 deklic). Poučevali so: Vodja g. Andrej Grčar, 2 kateheta, 2 učiteljici in 1 učitelj. — Na nižji gimnaziji v Št. Pavlu na Koroškem bilo je izmej 152 učencev 26 Slovencev. Odličnjakov je bilo 24, nepovoljni uspeh je imelo 21 učencev. Poučevali so poleg vodje g. Katza še 4 profesorji, 2 suplenta in 2 pomožna učitelja.

— (Umrl) je v ponedeljek v Gradci zelo obljubljeni zobozdravnik Josip Gregl na svojem posestvu v Lipnici. Pokojnik bil je vedno zaveden in odločen rodoljub ter zlasti velik prijatelj učeče se mladine.

— (Poskušen roparski umor.) V Kasasah ob Savinji v občini Pletrovič zgodilo se je v noči od 5. do 6. t. m. v gostilni Kodela po domače Brežan grdo zločinstvo. Dosedaj nepoznan človek zlomil je okrižje na oknu kleti in od tod šel v stanovanje in začel z železnim orodjem udrihati po krčmarju in njegovi ženi. Ta dva kričala sta ter klicala na pomoč in na to je napadalec ubežal. Martin Kodela bil je tako močno ranjen, da so ga prevedeli, a tudi žena njegova je hudo poškodovana, vender je upanje, da okrevata.

— (Shod slovenskega katol.-političnega in gospodarskega društva na Gol-

šovem) na Koroškem vrnil se bode na izrecno željo tamošnjih rodoljubov v nedeljo 28. t. m. a ne 21. t. m., kakor je bilo sprva določeno.

— (Deželnozborska volitev na Koroškem.) Pri volitvi volilnih mož za deželnozborsko volitev v okraji Celovška okolica zmagali so ponemčenci. Slovenci se teh volitev niso udeležili.

— (Samomor.) V ponedeljek usmrtil se je v Št. Lenartu v Slovenskih Goricah ondodni nadučitelj J. B. Reich. Uzrok samomoru ni znan. Pokojnik je bil odločen privrženec nemškutarske stranke, ki ga bode močno pogrešala.

— (Nevihite na Koroškem.) Zadnje deževje napravilo je v raznih krajih Koroške veliko škodo. Pri Črni zasula je plast zemlje cesto v Prevalje 40 metrov daleč. Pod Ljubelom pa se je odtrgal oblak mej bliskom in gromom in nastal grozen naliv. Cesta je močno poškodovana.

— (Potres.) V Strasoldu pri Gradiški čuti je bilo dne 9. t. m. zjutraj po 9. uri valovit, tri sekunde trajajoč potres.

— (Trgovina z glasovi.) Pri okrožnem sodišči v Rovinju bili so zopet obsojeni štirje pristaši italijanske stranke, ki so pri isterskih volitvah hoteli podkupiti brvatske volilce. Ponujali so volilnim možem po 200 gld. ako dne 30. oktobra l. l. ne bi bili šli k volitvi v Koper in ne bi bili glasovali za slovanskega kandidata. Obsojeni so bili: Peter Parapat st. na 3 tedne ostrega zapora, Jos. Fermeglia na 8 dni, grof Jak. Walderstein na 10 dni ostrega zapora in Pet. Parapat ml. na 3 dni zapora. Vsi obsojeni so iz Buzeta. Ta nova obsodba je najjasnejši dokaz, kakih sredstev se je posluževala italijanska stranka, da bi zmagala. A pošteni brvatski volilci se niso dali podkupiti, nepoštene nasprotnike pa je zadela zaslužena kazen.

— (Občinske volitve v Zagrebu.) Drugi volilni dan dobili so vladni kandidati po 538 do 557 glasov, združena opozicija kandidati pa po 152 do 164 glasov. Ta dan bila je večina volilcev iz uradniških krogov. Žalibog pa je propadla opozicijska stranka tudi pri včerašnji volitvi, ki je odločilna za bodočo večino. V prvem razredu prodrlo je vseh 9 kandidatov vladne stranke. Od 66 volilcev udeležilo se jih je volitve 60. Vladni kandidati dobili so po 34 do 39 glasov, opozicijski pa po 18 do 25 glasov. Vsega skup je izvoljenih prve tri dni 31 občinskih zastopnikov, namreč 20 vladnih pristašev in 11 opozicijskih kandidatov. Voliti je še 9 odbornikov in je po dosedanjih skušnjah in po sredstvih, katera se uporabljajo, gotovo, da bode vladna stranka spravila še nekoliko svojih v mestni zastop in tako imela gotovo večino, do katereje manjka samo še jeden glas. Obistiniti se utegne torej naša bojazen, katero smo izrekli koj početkom volitev, da je sloga mej opozicijskima strankama prišla — prepozno.

— (Velicega morskega volka) ujeli so minulo soboto blizu Reke. Težek je 23 kilogramov in spada v vrsto Carcorodon Rondettis. Kupil ga je g. Milutin Barac ter ga bode daroval zoologskemu muzeju v Zagrebu.

## Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Zagreb 11. avgusta. Pri današnjih občinskih volitvah zmagala opozicija.

Dunaj 11. avgusta. „Wiener Ztg.“ prijavlja sankcionirane valutne zakone in razglas ministerskega predsednika, da sta obe vladi dogovorno določili, da stopijo zakoni in novčna pogodba v veljavo v dan razglasitve 11. avgusta.

Dunaj 11. avgusta. Danes dopoldne zadel v Eger vozeči vlak pri Höfleinu v lokalni vlak Dunaj-Krems. Pet vozov je poškodovanih, 1 potnik ubit.

## Razne vesti.

\* (Izdatna podpora.) Glasilo štajerskih nacionalcev in protisemitov „Grazer Tagblatt“, dobilo je velikansko podporo. Gospa Zang, lastnica rudokopov v Köflachu, vdova ustanoviteljica Dunajske „Presse“ Avgusta Zanga, naklonila je namreč imenovanemu listu 50.000 gld. in za slučaj potrebe obljubila še drugih 50.000 gld. Liberalni listi beležijo to darilo z vidno zavistjo.

\* (Umorjen škof.) Monsignor Federici, škof v Foligno na Italijanskem, vozil se je te dni z železnico v Foligno. Na poti napadel ga je nepoznan razbojnik in mu v kupeju prebil lobanjo, ga oropal ter skočil z vlaka. Zaprli so nekega ključarja Poggionija, na katerega leti sum, da je storilec tega groznega umora.



